

Otázky ke státní zkoušce navazujícího magisterského studia

Program: **FF FNAEpV Archeologie** **navazující prezenční vedlejší**

Při státní zkoušce bude pokládána jedna otázka z oboru archeologie, z okruhu:

1. Archeologická teorie a klíčová vědecká témata
- Ostatní otázky jsou vyhrazeny pro druhý studovaný obor.

Okruh A. Archeologická teorie a klíčová vědecká témata

- 1) Popište základní vývojové etapy, kterými prošlo archeologického myšlení, a uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie. Co rozumíme termínem archeologická kultura, jak dnes můžeme s touto entitou pracovat? A kdy s ní archeologie nepracuje?
- 2) Popište kulturní a sociální evoluci a neoevoluční přístup v archeologii. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 3) Charakterizujte společenské modely předmoderních společností. Charakterizujte postupy sociální archeologie. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 4) Popište teorii elit. Vysvětlete pojmy: big man, great man, chief, rex atd / nebo vasilevs, wanax, tyran, archon. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 5) Charakterizujte ekonomické modely předstátních, resp. předindustriálních společností. Vysvětlete pojmy: reciprocita, redistribuce, "gift-giving economy", trh, "feudální" model atd. Charakterizujte pojem vlastnictví.
- 6) Popište procesy, které vedou ke vzniku komplexních společností ("států") v předmoderních společnostech. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 7) Vysvětlete teorii sídelních (komunitních) areálů. Jak se z teoretického hlediska liší archeologický výzkum pohřebních a obytných areálů a proč je jejich výpověď o minulých společnostech odlišná?
- 8) Vysvětlete teorii centrálních míst. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 9) Jak lze popsat předmoderní společnosti jako komplexní systém? Popište, jak vzniká, roste a jak kolabuje. Uveďte příklad z evropské nebo světové archeologie.
- 10) Co je to habitus a jak lze tento pojem aplikovat v archeologii. Co je ekonomický, sociální a kulturní kapitál. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 11) Co je to artefakt? Popište účel artefaktů: praktickou funkci, společenský význam a symbolický smysl. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 12) Popište a vysvětlete fenomén hranice v lidské společnosti a jak je aplikován v archeologii. Uveďte příklady.
- 13) Co rozumíme v archeologii termíny gender a identita? Co nás ovlivňuje v jejich (re)konstrukci? Jak byste definoval/-a genderovou archeologii?
- 14) Uveďte příklady zneužití archeologických vědeckých poznatků nacionalistickými hnutími a totalitárními ideologiemi v minulosti či současnosti. V čem tkví nebezpečí takového spojení a jak se tomu bránit?
- 15) Popište vzájemný vztah archeologického a historického (archivního pramenného) přístupu při studiu minulosti.
- 16) Popište vzájemný vztah archeologického a antropologicko/etnografického přístupu, který je založen na přímém posuzování živé kultury.
- 17) Definiujte předmět a prostředky archeologie. Proveďte systematiku archeologických pramenů.
- 18) Definiujte základní kroky archeologické metody a jejich stručnou charakteristiku.

- 19) Popište základní postupy archeologické analýzy a deskripce. Jak vznikají archeologická data? Jaké technologie používáme pro tvorbu archeologických dat?
- 20) Popište základní postupy deskriptivní statistiky a vysvětlete základní pojmy (např. průměr, medián, směrodatná odchylka, histogram). Popište její užití v archeologii.
- 21) Popište archeologickou syntézu a zhruba metody, které při ní používáme? Co jsou archeologické struktury?
- 22) Vysvětlete fungování exploratorních statistických metod založených na korelacích (např. analýzy hlavních komponent) či vzdálenostech ve vícerozměrovém prostoru (např. shlukovací/clusterová analýza) a jejich užití v archeologii.
- 23) Popište možnosti interpretace v archeologii. Jak funguje archeologické modelování?
- 24) Popište metody výzkumu sídelní struktury a hierarchie v archeologii.
- 25) Popište prameny a s tím související metody a nástroje, s nimiž pracuje specificky archeologie, která zkoumá historická období (např. antika, mladší středověk).
- 26) Jak správně v archeologii pracovat s obecným pojmy (např. město, stát, aristokracie, kmen, vesnice, majetek, sídliště, hrob atd.). Co je to Weberovský ideální typ (ideal type)?
- 27) Jakými postupy je možné zkoumat zdravotní stav nebo stravovací návyky archeologicky zkoumaných populací? Vyberte jednu z metod a tu blíže charakterizujte.
- 28) Jakými metodami můžeme zkoumat ekonomické a sociální strategie předmoderních společností?